

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1975/34

Karar No:1975/70

Karar Günü:3/4/1975

Resmi Gazete tarih/sayı:3.6.1975/15254

İtiraz yoluna başvuran mahkeme: İstanbul Beşinci Ağır Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu: 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı "Cumhuriyetin 50 nci Yılı nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun" un 3. maddesinin ikinci fıkrasının, 6136 sayılı Kanunun 1308 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden iptali istemidir.

I - OLAY:

Sanığın eylemine uyan 6136 sayılı Kanunun 1308 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasının görülmesi sırasında; 1803 sayılı Yasanın 3. maddesinin ikinci fıkrasını, 6136 sayılı Kanunun 1308 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden Cumhuriyet Savcısının savı gibi Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı gören Mahkeme, bu kuralın iptali için, Anayasa'nın değişik 151. ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

III - YASA METİNLERİ:

1 - İtiraz konusu Yasa kuralı:

15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 3. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen ikinci fıkrası şöyledir:

"Madde 3 - 7/2/1974 tarihine kadar işlenmiş;

.....

Yukarıki fıkra hükümleri dışında kalan Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanun, ek ve tadilleriyle bu Kanunlara ilişkin tebliğler ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki 1567 sayılı Kanunlar ile bunların ek ve tadilleri hükümlerini ihlâl eyleyen fiillerle, 1308 sayılı Kanunla değişik 6136 sayılı Kanunun 12. maddesinin 2 ve 3 ncü; T.C.K nun 264 ncü maddesinin 2 ve 3 ncü fıkralarına giren fiillerden mahkûm olanların hürriyeti bağlayıcı cezalarının beş yılı affedilmiştir. Şu kadar ki; bu fıkra hükmünden yararlananlara tayin edilen para cezaları af kapsamı dışında bırakılmıştır."

2 - Dayanılan Anayasa kuralı:

Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

"Madde 92/5 - Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulum. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş

Esas No:1975/34
Karar No:1975/70

olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur."

IV - İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi, Muhittin Taylan, Kani Vrana, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Lûtfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Şevket Müftügil, Adil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla 11/3/1975 gününde toplanmış ve içtüzüğün 15. maddesi uyarınca gerekli ilk incelemeyi yaparak aşığıdaki sorunlar üzerinde durmuştur:

1 - Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı olup olmayacağı sorunu üzerinde durulmuş ve bu denetimin Anayasa Mahkemesince yapılmasına Anayasal açıdan olanak bulunduğu sonucuna varılmıştır. Konu hakkında ayrıntılı gerekçeler Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 günlü. Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında tümüyle açıklanmış olduğundan (Resmî Gazete; gün 21/1/1975, sayı: 15125), bunların burada yinelenmesine gerek kalmamıştır.

Şahap Arıç bu görüşe katılmamıştır.

2 - Esasın incelenmesindeki sınır sorunu:

Sanık hakkındaki kamu davasında uygulanacak 6136 sayılı Kanunun 1308 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinin üçüncü fıkrasının, 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 3. maddesinin itiraz konusu yapılan ikinci fıkrasında yer alması ve olayda ikinci fıkranın sözü geçen madde yönünden davada uygulanacak Kanun kuralı olması nedeniyle, Anayasa Mahkemesinin işin esasını, ancak ikinci fıkranın 6136 sayılı Kanunun 1308 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinin üçüncü fıkrası ile sınırlı olarak incelenmesi gerekir.

Yukarıda açıklanan sorunların incelenmesi sonunda:

1 - İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisi içinde olduğuna Şahap Arıç'ın karşıoyu ve oyçokluğu ile;

2 - Dosyanın eksiki bulunmadığı anlaşıldığından işin esasının 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasının 6136 sayılı Kanunun 1308 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinin üçüncü fıkrası ile sınırlı olarak incelenmesine

11/3/1975 gününde karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ:

İtirazın esasına ilişkin rapor, Mahkeme kararının gerekçesi, iptali istenen yasa ve Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve diğer yasama belgeleri, konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra, gereği görüşülüp düşünöldü:

1 - 11/3/1975 günlü toplantıda yapılan ilk incelemede bulunmamış kimi üyelerce Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemekle görevli ve yetkili olup olmadığı sorununun esasın incelenmesi evresinde de görüşölebileceğinin öne sürölmesi üzerine yapılan tartışmalar sonunda, ilk inceleme evresinde görev sorunu incelenerek çözülmüş olduğundan, konunun yeniden ele alınarak görüşölmesine yer olmadığına Şahap Arıç, Halit Zarbun ve Ziya Önel'in karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Esas No:1975/34
Karar No:1975/70

2 - itiraz eden Mahkemenin kararında uygulanacak Yasa kuralının Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış bulunması nedeniyle iptali gerektiği belirtilmektedir.

15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 3. maddesinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi ve kanunlaşması biçimi, Millet Meclisi Tutanak Dergisine göre (Dönem 4, cilt 3, toplantı 1, 14 Mayıs 1974 günlü, 74. Birleşim, sahife 564 - 566) özetle şöyle olmuştur:

Millet Meclisince kabul edilen 3. madde Cumhuriyet Senatosunda değiştirilince Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmü gereği olarak bu değişik metin tekrar Millet Meclisine gelmiş ve Meclisçe benimsenmemiştir. Bunun üzerine kurulan Karma Komisyonda 3. madde için üçüncü bir metin hazırlanmış her üç metin Millet Meclisinde sıra ile oya sunulmuş; Karma Komisyon ve Cumhuriyet Senatosunun rutinleri gerekli oyu alamamış, Millet Meclisi metni ise 200 red oyuna karşı 234 kabul oyu ile yasalaşmıştır. Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki kural gereği olarak Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinlerinin olduğu gibi oya sunulması ve olduğu gibi kabul veya reddolunması gerekir.

15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (B) bendindeki kural, Türk Ceza Kanununun 414. maddesinin birinci fıkrasıyla sınırlı olarak Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 günlü, Esas: 1974/39, Karar: 1974/51 sayılı kararıyla, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki biçim kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş ve bu karar 29/1/1975 günlü, 15136 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1803 sayılı Yasanın 3. maddesi de yukarıda sözü geçen karar da belirtilen biçim aksaklığı ile yasalaşmıştır. İptal nedenleri o kararda bütün açıklığı ile belirtilmiş olduğundan burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu, varılan sonuca değişik gerekçe ile katılmışlardır.

Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ahmet KOÇAK ve Ahmet SALİH ÇEBİ bu görüşe katılmamışlardır.

3 - İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası ile saptanmış ilkeye göre, özel bir durum zorunlu kılmıyorsa, iptal hükmünün yürürlüğe gecikmeksizin konulması asıldır, inceleme konusu olayda da Anayasa aykırılığı anlaşılmış bir kuralın yürürlüğünü sürdürmesi için bir zorunluluk saptanmamış ve bu nedenle de iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ziya ÖNEL, Abdullah ÜNER ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

VI - SONUÇ:

1 - İlk inceleme evresinde görev sorunu incelenerek çözülmüş bulunduğundan, konunun yeniden ele alınarak görüşülmesine yer olmadığına Şahap Arıç, Halit ZARBUN ve Ziya ÖNEL'in karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

2 - 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasındaki kuralın Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış bulunması nedeni ile biçim yönünden ve 15/8/1953 günlü, 6136 sayılı Kanunun 30/6/1970 günlü, 1308 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinin üçüncü fıkrası ile sınırlı olarak iptaline Muhittin Gürün ve Nihat

Esas No:1975/34
Karar No:1975/70

O. Akçakayalıoğlu'nun değişik gerekçeleriyle ve Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi'nin itirazın reddi gerektiği yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

3 - İşin niteliğine göre Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

3/4/1975 gününde karar verildi.

Başkan
Muhittin Taylan

Başkanvekili
Kâni Vrana

Üye
Şahap Arıç

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Ziya Önel

Üye
Abdullah Üner

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Hasan Gürsel

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

Anayasa Mahkemesince;

a) İlk inceleme evresinde görev sorunu tartışılarak, itirazın incelenmesinin Anayasa Mahkemesi'nin görevine girdiğine;

b) 1803 sayılı Af Kanununun itiraz konusu maddesinin biçim yönünden iptaline;

c) İşin niteliğine göre Anayasa'nın değişik 152 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına oyçokluğuyla karar verilmiştir. Anayasa'ya uygun görmediğimden kararın bu kısımlarına katılmıyorum.

Esas No:1975/34
Karar No:1975/70

Bu konulardaki karşıoylarım, (21 Ocak 1975 gün ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, Anayasa Mahkemesinin 1974/34, 1974/50 sayı ve 20/11/1974 günlü) kararındaki karşıoy yazımın I, II, III No. lu bentlerinde tafsilâtlı olarak yazdığım karşıoyların prensipleri itibariyle aynı nitelikte olduğundan, bunların burada tekrarına lüzum görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle Anayasa Mahkemesinin bu kararının Anayasa'ya uygun olmadığını bildirdiğim kısımlarına, sözü geçen karşıoy yazımın I, II, III. No. lu bentlerinde gösterilen nedenlerle karşıyım.

Üye

Şahap Arıç

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 28/11/1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle çoğunluğun bu kararına da katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış olan Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 gün ve 1974/34 esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun görev ve süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Ziya Önel

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyetin 50 nci Yılı dolayısıyla çıkarılan 1803 sayılı Af Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrasındaki kuralın Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinde yazılı biçimde oylanmamış olması nedeniyle ve esasa girilmeksizin biçim yönünden (6136 sayılı Kanunun

Esas No:1975/34
Karar No:1975/70

değişik 12. maddesinin üçüncü fıkrasıyla sınırlı olarak) iptaline karar verilmiştir. Böyle olunca sözü edilen hükmün yasama organında yeniden oylanıp düzenlenmesi mümkün olduğundan yasama organına bu yetkisini kullanabilmek olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkmaktadır. Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi de Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesi hususunda Anayasa'nın 152. maddesi ile 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince uygun bir sürenin tanınmasına bağlı bulunmaktadır. Böyle bir süre verilmediği takdirde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı, Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte sözü edilen Af Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrasındaki kural yürürlükten kalkacak ve bu suretle Yasama organının maddeyi yeniden düzenlenmesine imkân kalmayacak ve bunun sonucu olarak da bu gibi silâh kaçakçılığı suçlarından sanık olanlar Kanun koyucunun istek ve iradesi hilâfına Af Kanununun 1. maddesi ile on iki yıllık aftan yararlanmış olacaklardır.

Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesinde bir süre kabul edebilmek için herhalde (iptal hükmünün kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluğun meydana gelmesi) ne gerek yoktur. Anayasa'nın 152. maddesinde Anayasa Mahkemesinin iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi kararlaştırabilmesi için böyle bir şart aranmamış ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı Kanununa 50 nci maddesinde ise; Anayasa Mahkemesinin; gerekli gördüğü hallerde iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabileceği gibi bir Kanun veya içtüzüğün veya bunların belirli hükümlerinin iptali halinde meydana gelecek olan boşluğu kamu düzenini tehdit edici mahiyette gördüğü takdirde de iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi kararlaştıracığı hükme bağlanmıştır.

Görülüyor ki: İptal hükmünün yürürlüğe girmesinde, bir süre verilmesi için her halde (Kanunda kamu düzenini tehdit edici bir boşluğun) meydana gelmesi gerekmemektedir ve (gereken hallerde) de böyle bir sürenin verileceği öngörülmektedir.

Anayasa'nın 152. maddesiyle 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer almış olan (gereken haller) in olayda gerçekleşmiş olup olmadığı sorununa gelince:

Anayasa'nın 64. maddesi hükmüne göre genel ve özel af ilân etmek yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Affın ölçüsünün saptanması da bu yetki cümlesinden bulunmaktadır. Kanun koyucu da bu yetkisine dayanarak 1803 sayılı Af Kanununda bir bölüm suçları ve cezaları tamamen affederken bir bölüm suçların cezalarından 12 yılını, diğer bir bölüm suçların cezalarından da yalnız 5 yılını affetmeyi uygun bulmuş vs bu arada 6136 sayılı Kanunun 12. maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı silâh kaçakçılığı suçlarının tamamen değil ancak verilen cezaların yalnız 5 yılının affedilmesini öngörmüş ve para cezasını da af kapsamı dışında bırakmıştır.

Kanun Koyucu, yukarıda da açıklandığı gibi 1803 sayılı Af Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrasında bu gibi suçların tamamen değil sadece cezalarından 5 yılının affedilmesini öngördüğüne ve Af Kanununun bu hükmü Anayasa Mahkemesince esaslı incelenmeksizin biçim yönünden iptal edilmiş olduğuna göre yasama organına bu hükmü yeniden düzenlemek imkânını sağlayacak bir süre verilmediği takdirde iptal hükmünün Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmesi ile bu suçlar, Kanun koyucunun istek ve iradesi dışında, tamamen af edilmiş olacaktır.

Yukarıda yazılı nedenlerle; Anayasa'nın 152. maddesi gereğince iptal hükmünün yürürlük tarihinin ayrıca saptanması gerekeceği görüşümdedir.

Üye

Abdullah Öner

Esas No:1975/34
Karar No:1975/70

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı Anayasa Mahkemesi kararına ilişkin karşıoy yazımın 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçe ile, çoğunluğun bu kararının aynı konu ile ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet Koçak

KARŞIOY YAZISI

Yukarıki kararda (1975/34 - 70), kanun teklif ve taşanlarının Cumhuriyet Senatosundaki görüşülmeleri sonucunda, Millet Meclisince kabul edilmiş bulunan madde metinlerinin değiştirilmesi ve Millet Meclisince de bu değişikliklerin benimsenmemesi nedeniyle sorunun, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası gereğince Karma Komisyona gitmesi halinde, benimsenmeyen maddelere ilişkin olarak Cumhuriyet Senatosunca, Karma Komisyonca ve Millet Meclisince düzenlenen metinlerin tümünün üç ayrı liste halinde ve her listenin toptan Millet Meclisinde oylanmaları gerektiği öne sürülerek, 1803 sayılı Af Kanunu hakkında bu yolda işlem yapılmayarak maddelerin ayrı ayrı oya sunulmuş olmaları, Anayasaya aykırılık nedeni sayılmış ve iptal kararı bu gerekçeye dayandırılmıştır.

Bu görüş, Anayasanın hem 92. maddesine, hem de temel ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

İptal kararının dayandırılması gereken düşünceler ise 2/7/1974 ve 28/11/1974 günlü ve (1974/19 - 1974/31), (1974/39 - 1974/51) sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin karşıoy yazılarımda genişliğine belirtilmiş olduğundan tekrarı gereksiz bulunmuştur. (Resmi Gazete - günler: 12/7/1974, 29/1/1975; sayılar: 14943:S.9-12; 15133: S.19-20).

Sözkonusu karşıoy yazılarımda açıklanan nedenlerle bu kararın gerekçesine katılmıyorum.

Üye

Muhittin Gürün

KARŞIOY YAZISI

Esas No:1975/34
Karar No:1975/70

29/1/1975 günlü ve 15133 sayılı Resmî Gazete de yayımlanan Mahkememizin 28/11/1974 .gün ve 1974/39 - 51 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptal hakkındaki görüşlerine karşıyım.

Üye

Ahmet Salih Çebi

KARŞIOY YAZISI

T. C. Anayasası 92. madde beşinci fıkrâ hükmünün işletilişi bakımından "oylanacak metin" ile "oylama usulü" için, 14943 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2/7/1974 gün ve 19/31 sayılı Mahkememiz kararına bağlı karşıoy yazımda açıkladığım,

Resmî Gazete'nin 21 Ocak 1975 günlü, 15125 sayılısında yayımlanan Mahkememiz 28/11/1974 günlü kararına ek karşıoy yazımda iptal hükmü yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğu olarak işaretlediğim,

Görüş ve düşüncelerimle Anayasal denetim konusu kuralın iptali gerekçesine ve iptal hükmü yürürlüğü için ayrı bir gün kararlaştırılmayışına karşıyım.

Üye

Nihat O.
Akçakayalıoğlu